

LIETUVOS RESPUBLIKOS KONKURENCIJOS TARYBA

Biudžetinė įstaiga, Jogailos g. 14, LT-01116 Vilnius, tel. (8 5) 262 7797, faks. (8 5) 212 6492, el. p. taryba@kt.gov.lt
Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 188668192

Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarijai
El. p. LRVkanceliarija@lr.lt

2021-09- Nr. (1.23Mr-44)6V-

Lietuvos Respublikos Seimui

El. p. priim@lrs.lt

El. p. td@lrs.lt

El. p. teisestk@lrs.lt

DĖL ĮSTATYMŲ PROJEKTŲ

(1) Konkurencijos taryba 2021 m. gegužės 19 d. Lietuvos Respublikos Prezidento kanceliarijai buvo pateikusi savo išvadą¹ dėl pastarosios pateiktų Lietuvos Respublikos teismų įstatymo Nr. I-480 14, 28, 34, 36, 45, 76, 78, 79¹, 91¹, 92¹, 101, 105, 106, 120 straipsnių ir VII skyriaus pakeitimo įstatymo projekto, Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo Nr. VIII-1029 13, 20, 21, 22, 24, 31, 33, 43, 45, 63, 67, 68, 69, 72, 73, 77, 78, 81, 84, 127, 128, 129, 130, 132 ir 134 straipsnių pakeitimo įstatymo projekto (toliau – ABTĮ projektas) ir su jais susijusių įstatymų pakeitimo įstatymų projektų, tačiau Prezidento kanceliarija į šias išvadas iš esmės neatsižvelgė².

(2) Šis įstatymų pakeitimų paketas yra svarstomas Lietuvos Respublikos Seime ir Lietuvos Respublikos Vyriausybėje. Seimo valdyba 2021 m. liepos 1 d. Sprendimu Nr. SV-S-140 „Dėl įstatymų projektų išvadų“ nusprendė kreiptis į Vyriausybę su prašymu pateikti Seimui išvadas dėl daugelio iš Prezidento kanceliarijos minėtame pakete pateiktų įstatymų pakeitimų įstatymų projektų, įskaitant ABTĮ projektą. Konkurencijos tarybos žiniomis Vyriausybė dar nėra pateikusi savo išvados. Be to, Seimo Teisės ir teisėtvarkos komitetas yra nurodęs siųsti pasiūlymus dėl šių projektų paketo komitetui iki 2021 m. rugsėjo 23 d.

(3) Konkurencijos tarybos turima patirtis didelės apimties ir sudėtingose konkurencijos bylose leidžia teigti, kad siūlomais pakeitimais, ypač kiek jie susiję su ABTĮ projektu, gali būti ne tik nepasiekti projekto autorių tikslai, bet ir sukeltos neigiamos pasekmės. Konkurencijos taryba toliau pateikia esminius paaiškinimus dėl tam tikrų siūlomo reguliavimo aspektų, kurie turėtų būti įvertinti Seimui ir Vyriausybei svarstant minėtus projektus.

(4) Šiuo metu galiojančios Konkurencijos įstatymo bei ABTĮ nuostatos³ įtvirtina, jog Konkurencijos tarybos nutarimai yra skundžiami Vilniaus apygardos administraciniam teismui. ABTĮ projektu siūloma iš esmės pakeisti šią teismingumo taisyklę, panaikinant šiuo metu galiojančią ABTĮ 20 straipsnio 4 dalį bei pakeičiant ABTĮ 31 straipsnio 1 dalį, nurodant, kad administracinė byla bus nagrinėjama nebe tame administraciniame teisme, kurio veikimo teritorijoje yra atsakovo buveinė (gyvenamoji vieta) ar jei atsakovas yra valstybė arba savivaldybė, –

¹ Prieinama: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAN/5d82c4d0b7ef11ebb83ad5fbec9dd554?jfwid=-qv8w2naaf>

² Prieinama: [Administracinių bylų teisenos įstatymo Nr. VIII-1029 13, 20, 21, 22, 24, 31, 33, 43, 45, 51, 63, ... \(lrs.lt\); Teismų įstatymo Nr. I-480 12, 28, 31, 34, 36, 37, 39, 41, 45, 74, 76, 78, 79\(1\), 81, 90, 91\(1\), 9... \(lrs.lt\);](#)

³ Pavyzdžiui, Konkurencijos įstatymo 32 ir 33 straipsniai bei ABTĮ 20 straipsnio 4 dalis, nustatanti, kad Vilniaus apygardos administracinis teismas pirmąja instancija taip pat nagrinėja kitas bylas, pagal galiojančius įstatymus priskirtas Vilniaus apygardos administracinio teismo kompetencijai.

administraciniame teisme, kurio teritorijoje yra atsakovui atstovaujančios institucijos buveinė, tačiau arčiausiai pareiškėjo gyvenamosios (buveinės) vietos, jei ji yra Lietuvos Respublikos teritorijoje, esančiuose teismo rūmuose⁴.

(5) Konkurencijos tarybos vertinimu, siūlomas reglamentavimas dėl teisingumo taisyklės pakeitimo kelia neigiamų pasekmių riziką, nes nulemtų neefektyvų procesą, padidintų bylų šalių ir netgi paties teismo laiko ir (ar) finansines sąnaudas.

(6) Pirma, dabar galiojančiu reglamentavimu yra teisingai įvertinta, kad tam tikras bylas, įskaitant ir konkurencijos bylas, yra nagrinėti ekonomiškiau ir operatyviau Vilniaus apygardos administraciniame teisme. Kiek tai susiję su konkurencijos bylomis, Vilniuje dirba konkurencijos bylų specializaciją turintys teisėjai, taip pat yra įsikūrę bylų šalys ir (ar) jų atstovai, t. y. Vilniuje yra įsikūrusi Konkurencijos taryba ir dauguma pareiškėjų bei jų atstovų: daugelis viešojo administravimo subjektų, o ūkio subjektai yra paprastai atstovaujami profesionalių konkurencijos teisėje besispecializuojančių atstovų, kurie dažniausiai yra Vilniuje veikiančių advokatų kontorų advokatai. Atitinkamai, pavyzdžiui, Klaipėdoje buveinę turinčiam pareiškėjui skundžiant Konkurencijos tarybos veiksmus teismui, net jo paties interesų gali neatitikti bylos nagrinėjimas arčiausiai jo buveinės esančiuose teismo rūmuose. Jeigu pareiškėjo teises ir interesus ginantis advokatas yra įsisteigęs Vilniuje, atstovavo jį dar procedūros Konkurencijos taryboje metu, t. y. Vilniuje, advokatas turėtų keliauti iš Vilniaus į posėdį Klaipėdoje esančiuose teismo rūmuose, kas savaime padidintų paties pareiškėjo patiriamas bylinėjimosi išlaidas, įskaitant bet ne apsiribojant, kelionės, apgyvendinimo (kadangi Konkurencijos tarybos praktikoje pasitaiko atvejų, kuomet teismo posėdis trunka ilgiau nei vieną darbo dieną), maitinimo ir pan. išlaidomis.

(7) Antra, teisingumo taisyklės pakeitimas gali apsunkinti ir teisėjų darbą bei turėti neigiamos įtakos bylų nagrinėjimo, įskaitant sprendimus, kokybei. Teismai ir teisėjai ne kartą yra nurodę, kad konkurencijos bylos pasižymi didele apimtimi ir plačiu probleminių klausimų spektru, neįprastomis faktinėmis aplinkybėmis, dažnai išsiskiria sudėtingumu. Sprendžiant šias bylas, reikalingos ne tik nacionalinės bei Europos Sąjungos konkurencijos teisės, tačiau ir ekonomikos žinios⁵. Atitinkamai pagrįstai yra nustatyta konkurencijos bylų specializacija. Kita vertus, kaip yra pažymėję teismai, konkurencijos bylų paprastai nėra daug⁶. Tai rodo ir viešai prieinama statistika⁷.

(8) Teisėjams tik retai turint galimybę dirbti su tokio pobūdžio bylomis, jiems būtų sunku sukaupti patirtį šioje srityje ir atitinkamai sukurti specializacijos teikiama naudą (operatyviau nagrinėti bylas, formuoti vienodą teismų praktiką bei didinti sprendimų stabilumą⁸). Kadangi, tikėtina, daugiausia konkurencijos bylų vis tiek būtų nagrinėjama Vilniuje esančiuose teismo rūmuose, manytina, kad kitiems teismo rūmams priskirti atskiri teisėjai su konkurencijos bylų specializacija (jei tokią įgytų) su šiomis bylomis susidurtų pakankamai retai⁹. Regionų apygardos administracinio teismo Klaipėdos, Šiaulių bei Panevėžio teismo rūmuose pagal viešai prieinamą informaciją dirba vos po 3-4 teisėjus, todėl abejotina, ar paminėtuose teismų rūmuose dirbantys

⁴ Tuo atveju, kai skundas paduodamas kelių pareiškėjų, gyvenančių ar esančių ne toje pačioje vietoje, administracinė byla nagrinėjama teismo rūmuose bendru pareiškėjų pasirinkimu. ABTĮ 77 straipsnio 4 dalį taip pat siūloma pakeisti, nurodant, kad teismo posėdžiai vyksta teismo rūmų, kuriems priskirta byla, patalpose.

⁵ Žr. pavyzdžiui, LVAT 2017 m. metinę veiklos ataskaitą, 10 lapas. Prieinama: <https://www.lvat.lt/data/public/uploads/2018/03/metinis-2017.pdf>; LVAT 2016 m. veiklos ataskaitą, 26 lapas. Prieinama: <https://www.lvat.lt/data/public/uploads/2018/01/metinis-pranesimas-lvat-2016.pdf>; LVAT 2016 m. praktikos apžvalga, 21 lapas. Prieinama: https://www.lvat.lt/data/public/uploads/2018/01/d1_lvat_metine_apzvalga_2016.pdf; LVAT 2015 m. veiklos apžvalga, 28 lapas. Prieinama: https://www.lvat.lt/data/public/uploads/2018/01/d1_metinis_2015_web-1.pdf; LVAT 2013 metų veiklos apžvalga, 29 lapas. Prieinama: https://www.lvat.lt/data/public/uploads/2018/01/lvat_2013_met_veiklos_apzv-1.pdf

⁶ Žr., pavyzdžiui, LVAT 2017 m. metinę veiklos ataskaitą, 10 lapas. Prieinama: <https://www.lvat.lt/data/public/uploads/2018/03/metinis-2017.pdf>;

⁷ Ten pat, 19 lapas. Taip pat žr., pavyzdžiui, Vilniaus apygardos administracinio teismo 2020 m. veiklos ataskaitą, 9 lapą. Prieinama: https://vaat.teismas.lt/data/public/uploads/2021/03/ataskaita_2020-1.pdf

⁸ Lietuvos Respublikos valstybės kontrolės 2020 m. birželio 22 d. valstybinio audito ataskaita Nr. VAE-5 „Teismų sistema“, 8 lapas bei 63-65 punktai. Prieinama: https://www.vkontrolė.lt/pranesimas_spaudai.aspx?id=25119

⁹ Aiškinamajame rašte nurodyta, kad paskirstant bylas nagrinėjimui konkreitiems teisėjams, prioritetą turėtų būti teikiamas teisėjams, kurie yra priskirti tiems rūmams, kuriuose turi būti nagrinėjama byla.

teisėjai turėtų galimybę specializuotis konkurencijos bylose¹⁰. Be to, konkurencijos bylas nagrinėja ne vienas teisėjas, o trijų teisėjų kolegija¹¹, todėl reikalingas didesnis šios specializacijos teisėjų skaičius, kuris realiai galėtų būti tik Vilniuje esančiuose teismo rūmuose.

(9) Tinkamos specializacijos teisėjų trūkumas gali lemti, kad konkurencijos bylų specializaciją turintiems teisėjams – o tai iš esmės būtų Vilniaus apygardos administracinio teismo (po reformos – Vilniaus rūmų) teisėjai – gali atsirasti poreikis važinėti į kitus teismų rūmus, kai juose bus pateikti skundai konkurencijos bylose ir bus poreikis nagrinėti bylą ne nuotoliniu būdu. Dėl tokios priežasties bylų nagrinėjimų datos gali būti nukeltos tolesnėms datoms lyginant su dabar esančia situacija, kadangi kolegijos teisėjams reikės suderinti atitinkamą datą, kai jie visi turėtų pakankamai laiko vykti į kitą miestą. Be to, dėl kelionės teisėjai prarastų laiko, kurį priešingu atveju būtų galėję skirti tiesiogiai su bylų nagrinėjimu susijusiems veiksams atlikti.

(10) Trečia, bylos procesą ilginčių siūlomas ABTĮ 31 straipsnio 1 dalies pakeitimas, pagal kurį tais atvejais, kai skundas būtų paduodamas kelių pareiškėjų, gyvenančių ar esančių ne toje pačioje vietoje, administracinė byla nagrinėjama teismo rūmuose bendru pareiškėjų pasirinkimu. Konkurencijos taryba yra ne kartą tyrusi konkurenciją ribojančius susitarimus ir, atitinkamai, turėjusi bylų, kuriuose dalyvavo keliolika ar net keliasdešimt pareiškėjų. Šių asmenų buveinės nebūtinai yra vieno teismo rūmų teritorijoje ir šie asmenys nebūtinai turi bendrą interesą, kuriuose teismo rūmuose nagrinėti bylą. Procesas galėtų pailgėti vien jau sprendžiant tokio pobūdžio klausimus, kai šiuo metu tokiems klausimams kilti net nėra prielaidų. Be to, nematyti, kokiu reglamentavimu remiantis ir kaip būtų sprendžiami atvejai, kai bendro pareiškėjų pasirinkimo nebūtų.

(11) Ketvirta, konkurencijos bylose, o taip pat ir kitose bylose, teismui teikiama medžiaga, pavyzdžiui, tyrimo medžiaga, yra didelės apimties. Be to, ją sudaro ūkio subjektų konfidencialūs dokumentai ar dokumentai su asmens duomenimis, kuriems numatyta speciali apsauga (susipažinimo apribojimai). Pagal šiuo metu esančias elektroninių bylų portalo (toliau – EPP) sistemos technines galimybes per EPP sistemą tokios sąrangos bylose medžiagos teikti nėra galimybės, todėl dokumentai gali būti pristatomi tik fiziniu būdu teismui. Šių dokumentų apimtys dažniausiai sudaro keliasdešimt tomų, dėl ko, būtų itin sudėtinga tokią medžiagą pristatyti, pavyzdžiui, į Klaipėdoje esantį teismą, jau net nevertinant fakto, jei teisėjų kolegija, sudaryta, nagrinėti šią bylą, būtų sudaryta iš skirtinguose teismo rūmuose esančių teisėjų. Tai neabejotinai padidintų ir bylinėjimosi bei laiko sąnaudas visiems proceso dalyviams. Proceso dalyviai, turintys teisę susipažinti su šia informacija, kurie, labai tikėtina, yra ir Vilniuje, norėdami su ja susipažinti, turėtų fiziškai vykti į Klaipėdoje esantį regioninį teismą.

(12) Nors įstatymų projektais siūloma didinti galimybes nagrinėti bylas nuotoliniu būdu¹², tačiau nėra pagrindo manyti, kad neatsiras būtinybės nagrinėti bylas ir ne nuotoliniu būdu, teismo patalpose, kadangi žodžių junginys ABTĮ projekto 13 straipsnio 1 dalyje „*gali būti užtikrinimas*“ suponuoja tik galimybę, o ne būtinybę organizuoti teismo posėdžius nuotoliniu būdu. Kaip minėta, net ir nagrinėjant bylą nuotoliniu būdu dalis bylos medžiagos teismo nagrinėjimo metu gali būti pateikta tik fiziniu būdu, kas iš esmės sukels papildomų nepatogumų tiek proceso dalyviams, turintiems teisę su tokia informacija susipažinti, tiek pačiam teismui, nagrinėjančiam bylą, ypač jei teisėjų kolegija bus sudaryta iš skirtinguose teismų rūmuose, esančių teisėjų.

(13) Atkreipiamė dėmesį ir į tai, kad, pavyzdžiui, užsienio jurisdikcijose neretai būna numatyti tam tikri teismai, kuriuose teikiami skundai dėl konkurencijos priežiūros institucijos sprendimų arba skundai paduodami pagal atsakovo (priežiūros institucijos) buveinės vietą.

¹⁰ Žr. Valstybės kontrolės ataskaitos „Teismų sistema“ 61-62 punktus dėl apylinkės teismų rūmų, kuriuose nustatytas 5 ir mažiau teisėjų skaičius.

¹¹ Pagal ABTĮ 43 straipsnio 1 dalį administraciniuose teismuose bylas nagrinėja trijų teisėjų kolegija, išskyrus išimtinės bylas. Administracinės bylos dėl Konkurencijos tarybos nutarimų aptartu reguliavimu neįtrauktos į išimtinį sąrašą bylų ir turi būti nagrinėjamos pagal bendrą taisyklę – trijų teisėjų kolegijos (šiuo aspektu taip pat žr. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2021 m. balandžio 28 d. nutartį administracinėje byloje Nr. A-638-629/202).

¹² ABTĮ projekto 13 straipsnio 1 dalis: „1. <...>. Bylų nagrinėjimas ir byloje dalyvaujančių asmenų bei kitų proceso dalyvių dalyvavimas teismo posėdžiuose gali būti užtikrinamas naudojant informacines ir elektroninių ryšių technologijas (per vaizdo konferencijas).“

Pavyzdžiui, Vokietijoje reguliavimas nustato, kad skundai dėl priežiūros institucijos sprendimų paduodami į tą teismą, kurio teritorijoje yra konkurencijos priežiūros institucijos buveinė¹³; Jungtinėje Karalystėje skundai dėl konkurencijos priežiūros institucijos *Competition and Markets Authority* sprendimų paduodami į specialų teismą – *Competition Appeal Tribunal*¹⁴.

(14) Taigi, atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, prašome įvertinti aukščiau nurodytas siūlomo reguliavimo galimas neigiamas pasekmes, kurių būtų galima išvengti nustatant konkurencijos bylų atžvilgiu išimtinį teisingumą Vilniaus apygardos administraciniam teismui (jei reforma įvyktų – Vilniaus rūmų).

(15) Jei Jums kiltų su šiuo raštu susijusių klausimų, prašome kreiptis į mūsų instituciją.

Pirmininkas

Šarūnas Keserauskas

Vilma Melienė (8 5) 279 1174, el. p.: Vilma.Meliene@kt.gov.lt

¹³ Vokietijos Įstatymo prieš konkurencijos ribojimus 73 straipsnis. Prieinama: <http://www.gesetze-im-internet.de/gwb/index.html>

¹⁴ Jungtinės Karalystės Konkurencijos įstatymo 46 straipsnis. Prieinama: <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/1998/41/contents> Taip pat, *Competition Appeal Tribunal* svetainė: <https://www.catribunal.org.uk/>